

Ename

Moet er nog soep zijn?

1 november 2009

Wandelclubs doen hun best om zich te onderscheiden. Meestal op twee manieren. Ten eerste door de keuze van hun naam. Zo kom je wel „Cracks“ tegen of lopen er „Padstappers“ of er zijn er die ze alle „Vier op een Rij“ hebben. En wat dacht je van „De Lachende Klomp“? Je moet je fantasie al een heel eind oprekken om beter te doen. Ten tweede zijn er ook de thema's van de aangeboden wandelingen die nogal eens een fantasierijke benaming krijgen. Waarbij het vooropgestelde, respectievelijk veronderstelde, thema niet zelden helemaal niet terug te vinden is in de wandeling zelf. Wat dat laatste, het thema, betreft leg ik jullie even de aankondiging van deze wandeling voor: de 8ste Soepgroententocht van Gijopé-Comité 2000. Het schijnt me toe dat je al heel goede kaarten moet hebben om dat te overbieden! Bovendien werd het thema dit keer geen geweld aangedaan want ieder regulier ingeschreven wandelaar kreeg na de wandeling inderdaad... soepgroenten!

De Sint-Laurentiuskerk in Ename

Deze wandeling begon in Ename en die dorpsnaam roept bij een groot deel van het Vlaamse publiek al dadelijk een associatie op. Niet met soepgroenten maar met bier. Je kan hier in Vlaanderen inderdaad nauwelijks je onderste achterkant (we houden het deftig) keren of je botst wel op één of andere brouwerij die zich gespecialiseerd heeft in bier dat vroeger door paters werd samengekookt: het Abdijbier. Dat is een pretvocht van hoge gisting dat nu meestal nog slechts in naam verbonden is aan een abdij. Op, bij mijn weten, één enkele uitzondering na komt er geen pater meer aan te pas en zijn het industriële producten. De uitzondering in dezen zijn de bieren van de abdij van Westvleteren die nog echt in kleine volumes door Trappistenpaters worden gebrouwen. Algemeen zijn er doorgaans twee types, een relatief zoete donkerbruine (de „dubbel“) en een scherpere en doorgaans zwaardere hoogblonde (de „tripel“). Kenmerkend is dat dit bier een tweede gisting kent na het bottelen, de zogenaamde „nagisting op de fles“.

Ziezo, nu zijn jullie ook weer wat op de hoog-

te van de bierologische achtergrond van Ename. Al is het dan dat het Enamebier gebrouwen wordt in... Mater. Je kan niet alles hebben.

De geneugten van dit geestrijke vocht zijn sowieso aan mij verspild en het heeft verder ook niets meer te maken met de wandeling. Ename daarentegen uiteraard wel. Het is een dorp in de Belgische provincie Oost-Vlaanderen en een deelgemeente van de stad Oudenaarde. Ename ligt aan de Schelde en ook in de Vlaamse Ardennen. Het dorp kent

een lange geschiedenis die teruggaat tot het jaar 974 en misschien nog wel verder in het verre grijze verleden. Ooit was het een welvarende plaats met een beetje stadse allures maar in dat verband werd het door de gebeurtenissen ingehaald en werd het overvleugeld door Oudenaarde. Nu nog heeft het dorp twee dorpspleintjes en ooit waren er zelfs twee kerken op enkele honderden meter van elkaar. Vandaag blijft er nog de Sint-Laurentiuskerk. Een merkwaardig bouwwerk. Al ware het alleen al door het gebruikte bouw materiaal; een grijze steensoort, en zijn omvang. De toren is opmerkelijk omwille van de vele blindbogen. Dit architecturaal element verwijst naar vroegchristelijke gebouwen in, bij voorbeeld, Ravenna, de thuishaven van de Ottoonse keizers in Italië. Toen er problemen rezen met de stabiliteit van de toren, kwamen er tijdens het onderzoek daar naar allerlei verrassende zaken aan het licht. Onder andere zeer opmerkelijke, zeer oude muurschilderingen in Byzantijnse stijl. Maar dat is nog niet alles wat Ename aan archeologie te bieden heeft. In de vijftiger jaren van vorige eeuw kwamen in Ename de grondvesten van een versterking op de rechter Scheldeoever aan het licht. Deze werd ooit gebouwd door de Duitse keizer Otto II om als beveiliging te dienen van de grens met het Franse rijk. In 1033 werd Ename met de grond gelijk gemaakt door de graaf van Vlaanderen en daardoor kon Oudenaarde tot ontwikkeling komen. Tegenwoordig kan men er nog de site bezoeken waar nog slechts de grondvesten van de versterking en de Sint-Salvator abdij te zien zijn. De wandeling leidde dit keer niet langs dit terrein, wat doorgaans nochtans een verplicht nummer is.

Een open ruimte in het Bos 't Ename

Vrij snel na de start belandden we in het natuurgebied van het Bos 't Ename. Hoewel... „in“ is een beetje overdreven want hoewel er twee wandelpaden doorheen lopen die voor het publiek vrij toegankelijk zijn, bleven we voor het grootste deel aan de rand van het bos. Ook dit bos was al sinds onheuglijke tijden belangrijk voor de lokale bevolking. Het uitzicht en de aard van het bos zoals het zich nu aan ons presenteert is geboetseerd door verschillende menselijke activiteiten. Eeuwenlang werd dit gebied uitgebaat voor het hakhout. De dichte struiklaag werd daarbij ongeveer om de tien jaar gekapt. Daarbij bleven echter zo nu en dan enkele bomen ongemoeid en die

konden daardoor uitgroeien. Rond 1880 werd het bos grotendeels omgezet in akkers maar er bleven toch nog voldoende houtkanten over waarin zeldzame plantensoorten konden overleven. Nu kent het bos een zeer grote biodiversiteit en naar schatting komt ongeveer 40% van alle Vlaamse flora in dit bos voor. Meestal groeien er hier essen, elzen, zomereik en haagbeuk. Er zijn ook verschillende stukjes bronbos. Evenals grote open ruimten. Het bos wordt thans actief beheerd door, vooral, Natuurpunt. Sommige stukken zijn duidelijk nieuw aangeplant. Waarbij het mij opviel dat men te werk gaat op een manier die me onlogisch voorkomt. Precies zoals hier bij ons het Broekbos vernieuwd wordt. Daarbij worden de nieuwe, inheemse, bomen in rechte rijen geplant en bovendien zeer dicht tegen elkaar. Om met mijn moeder zaliger te spreken: „Zo dicht als het haar op een hond“. Kijk, dat begrijp ik dus niet. In welk min of meer natuurlijk bos staan de bomen in rechte rijen? Nergens toch? En dat ze zo dicht tegen elkaar aan staan, dat kan toch ook niet goed zijn? Die staan mekaar daar eenvoudig in de weg! Dus ook hier in het Bos 't Ename staat de nieuwe aanwas zo dicht op elkaar dat er geen licht doorheen schijnt. De reden waarom zo te werk gegaan wordt, dat moet iemand me toch nog eens uitleggen!

Je zou het zo niet zeggen maar het ging hier echt wel vrij steil omhoog.

„blauwe kouskies“, de boshyacintjes die hier in de lente de bodem bedekken met een schitterend mooi blauw tapijt. Overigens een schandalige praktijk, dat plukken. Ook het maaien van de braamstruiken werd getolereerd. Het hout daarvan werd gebruikt voor het stoken van bakovens. Uiteraard is aan al deze activiteiten thans een eind gekomen. Ten eerste is het nu een beheerd natuurgebied en ten tweede stelt de noodzaak van de eerdere ontginningen zich niet meer. Even buiten het bos werd ik er nog eens aan herinnerd dat het hier de Vlaamse Ardennen zijn doordat de weg opeens begon te klimmen in een helling van 12%.

De Oossemolen

Bij het verlaten van het Bos 't Ename kwam ik terecht op een betonbaantje dat zich door de bomen aan weerszijden een weg baande. Blijkens een bord aan de kant van de weg heeft men in een deel van het bos tot voor vrij kort nog „kleem gestoken“. Dat kleem is een mengsel van klei en leem. Een overgangslaag naar de echte klei die dieper zit. Eertijds werd het kleem gebruikt als een soort vuurvaste mortel in potkachels. Hoewel dit gebied toentertijd voor het publiek niet toegankelijk was, vermits het een afgesloten jachtgebied was, werd het kleemsteken toch door de privé-eigenaars toegestaan. Evenals het plukken van de

De weg leidde, langs zeer rustige wegen, naar Welden. Onderweg trof ik eerst de curieuze straatnaam „Oosse“ en even later een mooie watermolen. Het betrof hier de „Oossemolen“ of de „Toyschemolen“. Een bovenslagmolen (het water valt van bovenaf op het rad) die al in 1571 wordt vermeld als eigendom van de heren van Lalaing. In 1893 werd de molen verbouwd waarbij het drijfwerk werd vernieuwd en uitgevoerd in gietijzer. Later werden nog een stoommachine en een benzinemotor geplaatst. Beide bestaan niet meer. Evenmin als een deel van het maalwerk. Het watterrad heeft een diameter van 3,60 meter. Om de nodige waterkracht in voorraad te hebben is er ook een spaarvijver van 20 are. In 1993 is de molen evenals de omgeving ervan beschermd als monument. De molen is weer maalvaardig en hij kan nu ook elektriciteit genereren.

Welden is ook een deel van Oudenaarde. Een klein dorp met ongeveer 1000 inwoners. Doordat het oppervlak van de gemeente vrij groot is, is het dunbevolkt. De dorpskern concentreert zich rond een paar belangrijke kruispunten en verder

zijn er niets dan glooiende akkers. Op het kerkhof rond de Sint-Martinuskerk is de grafkapel te vinden van Hendrik-Karel Lambrecht, bisschop van Gent, die ooit in Welden geboren werd.

De lokale lus in de wandeling die ons uiteindelijk terugvoerde naar het zaaltje in Welden, leidde ook langs de Schelde en langs de plaats waar de Zwalmbeek in deze rivier uitmondt. We bevonden ons dan ook op het grondgebied van Nederzwalm. Daar is ook het domeinbos Blarewater te vinden.

Hoogstwaarschijnlijk een oude Schelde-meander. Dit relatief klein water dankt zijn naam zowel aan de weelderige groei van zacht en gedoord hoornblad, schedefonteinkruid en waterpest. Het watervlak wordt half omsloten door populieren die natuurlijk ook nog eens „blaren“ (bladeren) leveren. In deze tijd van het jaar al helemaal. Het is nu een viswater en het enige met een rijke groeiplaats van grote egelskop en zwanebloem en andere oeverplanten. De belangrijkste vissensoorten hier zijn blankvoorn, rietvoorn en snoek. Tja, ik heb het allemaal niet gecontroleerd, ik vertel het ook maar na, hoor.

Na een tweede stop in de controle- en rustplaats in Welden ging het zo zoetjes aan weer op het beginpunt van de wandeling aan. Niet echter voordat we een tochtje hadden gemaakt langs de Reytmeersen. Dat zijn oorspronkelijk laag gelegen weilanden geweest die in de jaren tachtig van vorige eeuw werden opgespoten om er industrie op te vestigen. Dat plan is nooit uit de verf gekomen en in 1999 kreeg het gebied een nieuwe bestemming: het werd overgeven aan de natuur. Om die natuur in deze lappendeken van

Zwarte vlaggen in de Reytmeersen

De Sint-Martinuskerk van Welden

graslanden, bosjes en struikgewas wat te richten werden een drietal soorten medewerkers geïmporteerd: konijnen, Gallowayrunderen en Konikpaarden. De enen graven, de anderen grazen en ze maken het elkaar zo'n beetje naar de zin. Bovendien helpen ze aan het verspreiden van de zaden van allerlei planten. Daardoor krijgt het gebied een voortdurend wijzigend aanzicht. Een door en door idyllisch plaatje, dus? Wel... ook in het paradijs was er al een slang en ook hier is er één en ander aan de hand. Het viel me op dat in het gebied hier en daar de zwarte vlag wapperde. Een veeg teken. Het blijkt namelijk

dat perfide personen het onderling en met de autoriteiten op een akkoordje gegooid hebben om dit „nutteloze“ terrein een zinvolle bestemming te geven: het ontginnen van klei. De toelating om dat te doen krijgt men niet zomaar. Bijvoorbeeld moet het voornemen om een dergelijke vergunning aan te vragen vooraf in minstens drie kranten worden gepubliceerd. Niet zomaar bij de faits-divers maar in een officiële tekst. Iets wat inderdaad ook gebeurd is maar zeer leep zonder concrete verwijzing naar het precieze gebied waar die exploitatie van „alluviale grondlagen“ moest gebeuren. Zodat natuurverenigingen, omwonenden en andere belanghebbenden bijna de erg korte termijn hadden gemist waarin tegen deze plannen bezwaar kon aangetekend worden. Ware het niet dat er enkele wakkere burgers toch op de valreep nog de alarmklok hebben geluid. Met een respons die ook de initiatiefnemers verrastte. Nog immer is het gevaar niet geweken, in tegendeel, en dus gaat het ageren tegen deze ronduit negatieve ontwikkeling onverminderd voort. Niemand die er van ver of dicht in geïnteresseerd is, ziet het zitten om in de komende 20 tot 25 jaar dit natuurgebied te zien verwoesten. In mijn zoektocht naar nadere details over deze ontwikkelingen heb ik gemerkt dat er op nog andere plaatsen in de Vlaamse Ardennen krachten aan het werk zijn om waardevolle landschappen naar de knoppen te helpen om er geld aan te verdienen. Er is in Mater het HOKI, wat staat voor „Houd Onze Kouters Intact“. „Kouters“ zijn akkers, tussen haakjes. Er bestaan vergevorderde plannen om die kouters op te offeren aan de exploitatie van leem. Wat echter de kroon spant, vind ik, is dat men in het Muziekbos in Louise-Marie een asbeststort wil maken! Een van de mooiste wandelingen, zo niet de mooiste, die ik ooit heb gemaakt ging precies door en om dit schitterend mooie bos in Ronse. Wie haalt dat toch in zijn bolle kop, zeg? Het begint er echt wel op te lijken dat er een plan bestaat om de Vlaamse Ardennen zo goed mogelijk naar de verdoemenis te helpen. Hebben we dat dan te danken aan onze Vlaamse regering die eens alles beter ging doen omdat ze het zelf deed? Rare jongens...

Het stukje wandeling na dit potentiële rampgebied leidde ons nog onder de Ohiobrug door en langs enkele vijvers die eigenlijk stukken oude Schelde-arm waren. Er werd druk gevist en een plaat toonde ook welke kanjers er daar al uit de plomp zijn gesleurd. Als sluitstuk moesten we door een zeer ongelijk liggend stuk grasland trekken. Waar we aangestaard

De affiche van het actiecomité tegen de verkwanseling van de Reytmeersen

Het rode stuk is het gebied dat bedreigd wordt.

werden door een vrij lopende troepje koeien. Wat maakte dat onze wandeling een slalom was tussen wat die dieren eerder al laten vallen hadden in het lange gras. Mét twee stangen prei en zónder prijs in de tombola kon ik weer naar huis.

De trofee: soepgroenten!

© Michel Christiaens